



ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 572.925(477)«18/19»-057.16:340.141

М. О. БІРЮК, магістрант, НТУ «ХП»

ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, ЙОГО РОЗВИТОК ТА ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Будь-яка інноваційна діяльність взагалі є складним процесом трансформації нових ідей та знань в об'єкт економічних відносин. Особливого значення в системі новітніх технологій набуває механізм управління створенням і впровадженням інновацій на ринку, тобто інноваційний менеджмент. Оскільки інновація торкається всіх сфер господарської діяльності, то з розвитком національної економіки він стає найбільш ефективним методом механізму ринкового господарювання.

Ключові слова: інновація, інноваційний менеджмент, інноваційна діяльність, новітні технології, інноваційні процеси, управління інноваційними процесами.

Вступ. Актуальність дослідження обумовлена тим, що неперервні і постійні інновації стають необхідною та природною формою існування будь-якої фірми, забезпечують їй конкурентоспроможність і виживання на ринку. Ринкова динаміка потребує посиленої уваги вищого управлінського персоналу до інноваційних процесів, виокремлення серед великої кількості новацій тих, які можуть принести істотну користь організації. Залучення інновацій у практику роботи підприємства чи їх створення власними силами здійснюється у межах інноваційного менеджменту, який являє собою сукупність процедур, що утворюють загальну схему управління інноваційним процесом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню даної проблеми присвячено багато праць та публікацій як українських так і зарубіжних вчених, у яких розглянуто сучасні наукові погляди на теоретичні та практичні проблеми, пов'язані з інвестиційним менеджментом. Теоретичні та методичні питання вдосконалення і управління інноваційними процесами

© М. О. Бірюк, 2015

ми на промислових підприємствах розглянуті у праці Т. С. Кузьміної «Формування систем управління інноваційною діяльністю на підприємствах».

Заслугує на увагу підхід П. П. Микитюка до вивчення сутності поняття «інноваційний менеджмент»: ««Інноваційний менеджмент» являє собою самостійну галузь управлінської науки та професійної діяльності, яка спрямована на формування й забезпечення умов інноваційного розвитку будь-якої організації.» Такий підхід у своєму науковому дослідженні поділяють і науковці Л. І. Михайлова та С. Г. Турчіна.

Із зарубіжних праць слід виділити підручник вчених Арнолд, Ернер, Мокель та Шлаффер «Applied Technology and Innovation Management», які основою успішного розвитку компаній визначають швидке застосування новітніх технологій.

Та не дивлячись на значні напрацювання науковців та вчених, проблема розвитку та впровадження інноваційного менеджменту потребує подальшого вивчення та вдосконалення.

Метою даної статті є дослідження ролі інноваційного менеджменту у загальній системі управління підприємством, основних етапів його розвитку та впливу на національну економіку України.

Основні результати дослідження. Інновацією називають прибуткове втілення й використання нововведень у вигляді впровадження новітніх продуктів і послуг, нанотехнологій, комплексу нових управлінських організаційно-технічних та соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного, адміністративного або іншого характеру.

На період розпаду СРСР в українській науці існував інноваційний потенціал та набутий досвід, достатній для переходу до інтенсивної форми інноваційного розвитку. На початку 90-х років Україна мала значні можливості для успішного розвитку в науково-технологічній сфері, потенціал за багатьма параметрами відповідав рівню найбільш розвинутих країн. Вітчизняна наука та технології з окремих пріоритетних напрямів, наприклад, матеріалознавства, теоретичної фізики, математики, зварювального виробництва, захисних та зміцнюючих покриттів, біотехнологій тощо посідала передові позиції у світі. Проте цей перехід стримувався загальним спрямуванням економічного розвитку на екстенсивний тип відтворення, що зумовлювалося застарілістю форм і методів директивного планування, обмеженим доступом галузей загального призначення до інноваційних результатів, недосконалістю критеріїв ефективності економічного розвитку, обмеженістю фінансових ресурсів та відсутністю налагоджених і постійно діючих механізмів їхньої концентрації на інноваційних пріоритетах.

Безперечно, протягом років економічних трансформацій, які здійснювалися непослідовно та тривали в Україні надто довго, відбувся спад інноваційної діяльності. Тому основним завданням державної політики підтримки інновацій має стати створення передумов для органічного пере-

ходу до інноваційної моделі розвитку за підсумками економічних реформ попередніх років.

Інноваційна діяльність є невід'ємною частиною виробничо-господарської діяльності підприємства, зорієнтованої на оновлення та вдосконалення його виробничих сил і організаційно-економічних відносин. Об'єктом інноваційної діяльності є інновація. Слід розрізняти терміни «новація» та «інновація» [1].

Новація – продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результат фундаментальних, прикладних та експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення ефективності виконання робіт.

Інновація – кінцевий результат інноваційної діяльності, котрий отримав втілення у вигляді виведеного на ринок нового чи вдосконаленого продукту, технологічного процесу, що використовується у практичній діяльності [3].

Інноваційний процес – це процес створення, освоєння, поширення і використання інновації. Також інноваційний процес стосовно продукту (товару) може бути визначений як процес послідовного перетворення ідеї в товар через етапи фундаментальних і прикладних досліджень, конструкторських розробок, маркетингу, виробництва, збуту. Укрупнено інновації можуть бути розділені на продуктові, технологічні та організаційно-розпорядчі. Останні в більшості випадків неминучі при впровадженні як продуктивних, так і технологічних інновацій.

Інноваційний менеджмент – підсистема менеджменту, метою якої є управління інноваційними процесами на підприємстві. Залучення інновацій у практику роботи підприємства чи їх створення власними силами здійснюється у межах інноваційного менеджменту. З таких позицій інноваційний менеджмент необхідно розглядати як систему управління, що активно впливає на підприємницьку діяльність, на розвиток інноваційної, інвестиційної, соціально-економічної, політичної діяльності як окремої організації, так і країни загалом. Як система управління інноваційний менеджмент складається з двох ланок, або підсистем: керуючої підсистеми (суб'єкта управління) і керованої підсистеми (об'єкта управління), зв'язок суб'єкта управління з об'єктами відбувається за допомогою руху інформації. Цей рух інформації являє собою сам процес управління, тобто процес розроблення і здійснення керуючої дії суб'єкта управління на об'єкт управління. Механізм керуючого впливу включає збір, обробку і передавання необхідної інформації та прийняття відповідних рішень. Суб'єктом управління в інноваційному менеджменті можуть бути менеджери і спеціалісти різного рівня залежно від об'єкта управління. Об'єктом управління в інноваційному менеджменті можуть бути інноваційні процеси, інноваційна діяльність, інновації, економічні відносини між учасниками ринку інновацій [5].

Ефективний інноваційний менеджмент підприємств та організацій

передбачає такі дії як формування й реалізацію інноваційних програм різних рівнів, підготовка навчання і перекваліфікацію кадрів, здійснення прикладних та науково-дослідних робіт, орієнтованих на розробку нових сучасних технологій, розвиток нових чи значне вдосконалення вже існуючих інноваційних структур. Найважливішою та першочерговою ціллю інноваційного менеджменту можна вважати забезпечення ефективного тривалого функціонування інноваційного процесу на основі ефективної організації всіх його складових елементів і систем, створення конкурентоспроможної інноваційної продукції, технологій.

Основна увага в інноваційному менеджменті зосереджується на розробці стратегії інноваційних заходів. Розробка, виробництво, збут нових видів продукції визначають інші напрями стратегії підприємства. Отож, здійснення інноваційного менеджменту передбачає:

- розробку планів інноваційної діяльності;
- моніторинг і контроль за розробкою нової продукції та технології її впровадження;
- здійснення єдиної інноваційної політики, координація діяльності всіх підрозділів у цій сфері;
- забезпечення фінансами і матеріальними ресурсами програм інноваційної діяльності;
- забезпечення кваліфікованим персоналом;
- створення проектних груп задля вирішення інноваційних питань.

Інноваційному менеджменту, як і будь-якій іншій системі притаманні такі якості: взаємозв'язок і взаємодія всіх компонентів системи; цілісність, узгодженість і синхронність у часі, узгодженість з місією і цілями організації; адаптивність, гнучкість до змін середовища; автономність елементів організаційної структури функцій управління; багатофункціональність і багатоаспектність, що реалізується через здатність до переналагодування, переорієнтації, оновлення відповідно до змін середовища [6].

Україна володіє потужним науковим потенціалом, що становить інтелектуальне багатство нації. Найбільшою проблемою є реалізація інтелектуальних ідей та їх комерціалізація з нематеріальних в матеріальні активи [7].

Подальший економічний розвиток України, перспектива посісти належне місце в європейському співтоваристві та світі залежать насамперед від опанування інноваційної моделі економічного розвитку.

До основних принципів державної інноваційної політики України належать:

- урядова підтримка фундаментальних досліджень;
- пріоритет інновацій над традиційним виробництвом – передбачає визнання за наукою провідної ролі в системі продуктивних сил;
- свобода наукової та науково-технічної творчості в контексті інноваційної діяльності забезпечується відповідними законодавчими актами та

Конституцією держави;

– принцип підтримки конкуренції у сфері науки, техніки й інноваційної діяльності означає поєднання стимулювання з функціонуванням інноваційних структур в умовах конкурентного середовища;

– створення загальногосподарського, інноваційного клімату; заохочення відновлення капіталу особливими пільгами при впровадженні нових, що раніше не використовувались у виробництві, видів устаткування, сировини, матеріалів, енергії;

– сприяння розвитку міжнародного наукового співробітництва;

– концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках НДДКР [2].

У сучасних умовах формування джерел фінансування інвестицій в Україні головну роль відіграють кошти самого підприємства, які формуються за рахунок прибутку підприємства та амортизаційних відрахувань, тобто з чистого грошового потоку підприємства. Як правило, інші джерела недоступні через високу вартість послуг з надання чи обслуговування кредитів. Основними причинами, що заважають широкомасштабному залученню іноземних інвестицій в Україну, є:

– несприятливий інвестиційний клімат (надто складна правова база та щорічні зміни законодавства, що регулює інвестиційні процеси);

– недосконалість національного інвестиційного менеджменту;

– фіскальний характер вітчизняної податкової системи;

– відсутність дієвої системи страхування іноземних інвестицій.

Висновки. Визначивши проблеми інноваційного менеджменту та основні шляхи їх розв'язання, можемо зробити висновок, що для ефективного розвитку інноваційного менеджменту в Україні, для вирішення його проблем потрібен системний підхід на рівні держави, який необхідно починати з визначення пріоритетів інноваційного розвитку та вдосконалення наявної нормативно-правової бази, у якій повинна бути приділена увага правильному мотивуванню менеджерів до інноваційної діяльності. Наприклад, це можуть бути податкові пільги для організації, які займаються інноваційною діяльністю.

Список літератури. 1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. 2. *Василенко В. О.* Інноваційний менеджмент: Навч. посіб. / *В. О. Василенко, В. Г. Шматько* / За ред. *В. О. Василенка*. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 440 с. 3. *Краснокуртська Н. В.* Інноваційний менеджмент: навч. посібник / *Н. В. Краснокуртська*. – К. : КНЕУ, 2003. – 504 с. 4. *Микитюк П. П.* Інноваційний менеджмент: навчальний посібник / *П. П. Микитюк*. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 295 с. 5. *Михайлова Л. І.* Інноваційний менеджмент: навчальний посібник / *Л. І. Михайлова, С. Г. Турчина*. – К. : Центр учбової літератури, 2007 – 248 с. 6. *Стадник В.* Інноваційний менеджмент / *В. Стадник, М. Йохна*. – К. : Академвидав, 2006. 7. Соціальні проекти. Інноваційний менеджмент: [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <http://alcesta.org.ua/ua/social-projects/innovation-management>.

Bibliography (transliterated): 1. "Zakon Ukrainy Pro innovacijnu diyalnist." *Vidomosti Verxovnoyi Rady Ukrainy*, 36 (2002). Print. 2. Vasylenko, V. O. *Innovacijnyj menedzhment*. Kyiv: Centr navchalnoyi literatury, 2005. Print. 3. Krasnokutrska, N. V. *Innovacijnyj menedzhment*. Kyiv: KNEU, 2003. Print. 4. Mykytyuk, P. P. *Innovacijnyj menedzhment*: Ternopil: Ekonomichna dumka, 2006 Print. 5. Мухайлова, Л. І. *Innovacijnyj menedzhment*. Kyiv: Centr uchbovoyi literatury, 2007 Print. 6. Stadnyk, V. *Innovacijnyj menedzhment*. Kyiv: Akademvydav, 2006. Print. 7. "Socialni proekty. Innovacijnyj menedzhment." Web. 20.11.2014 <<http://alcesta.org.ua/ua/social-projects/innovation-management>>.

*Робота рекомендована до друку проф., канд. економ. наук Матросовим О.Д.
Надійшла (received) 29.11.2014.*

УДК 658.152:005

Я. К. ГАЄВСЬКА, магістрант, НТУ «ХПІ»;
К. М. ДРУЦА, магістрант, НТУ «ХПІ»;
Л. В. ПОВРОЗИНА, магістрант, НТУ «ХПІ»

МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядаються сутність, роль і значення прогнозу та прогнозування, дається класифікація і мотивація методів прогнозування, що використовуються в інноваційному менеджменті. Проведено обґрунтування перспектив техніко-технологічного, інтелектуального, інфраструктурного забезпечення, визначення ринкових та інноваційних можливостей підприємств на основі врахування тенденції інноваційно-трансформаційних змін.

Ключові слова: інноваційний продукт, інноваційна діяльність, інновація, прогнозування, планування, метод.

Вступ. Планування інноваційної діяльності підприємств є актуальною проблемою сьогодення з огляду на її визначальну роль у забезпеченні функціонування та стабільного розвитку. Інноваційна діяльність, спрямована на розробку чи удосконалення продукції підприємства є за своєю сутністю інвестиційним проектом, який на початку потребує вкладення коштів, що повертаються під час реалізації продукції. Прогнозування тривалості життєвого циклу продукції підприємства є важливим завданням, що забезпечує оптимальне залучення ресурсів для інноваційної діяльності шляхом відносно точного визначення потрібного часу початку та завершення інноваційних проектів.

Метою даної статті є аналіз методів прогнозування та планування інноваційної діяльності.

Основні результати дослідження. В економічній науці введено поняття «передбачення», яке об'єднує всі різновиди отримання інформації

© Я. К. Гаєвська, К. М. Друца, Л. В. Поврозина, 2015